

גם פשוט הוא שאף אם היינו אומרים שיש איסור תורה בהפעלת מנוע מ"מ בנידון שלנו אף על גב שהחום נכנס תיכף ומקדים להפעיל את המנוע בשעה קצרה אפי"ה אין זה דומה למ"ש דהמגיס חייב משום מבשל, או כמו"ש הרימב"א בשבועות י"ז דקרובי בישול מלתא הוא וחייב, דשאני התם שמתחיל תיכף להתחמם יותר וממהר להתבשל, משא"כ כאן שהחום רק גורם שלאחר זמן יתפשט הגז, ויחד אתו המפוח, ורק אז תתחיל המלאכה ע"י זה שיגרום חיבור עם הזרם, באופן זה מסתבר דחשיב רק גרמא בעלמא, וגם אפשר שכיון שמעיקר הדין אמרו בגמ' שגרמא מותר, לכן אף שהרמ"א הביא דעת המרדכי דלא שרי אלא במקום פסידא, מ"מ אפשר שדוקא בכח"ג שמכוין להדיא לגרמא, או הוא דאסור שלא במקום הפסד, אבל בכח"ג דנידון דידן שאינו מכוין אלא לפתוח הדלת, ורק פס"ר הוא שייצא מזה גרמא בכח"ג לא מצנין שאסור אף להמג"א בסי"ד שאוסר פס"ר אפי' בדרכנן, וקצת דוגמא לכך מזה שבשבות של אמירה לעכו"ם לא אסור בפסיק רישא כמבואר שם במג"א ובסוף סי' רנ"ג עיין שם, והשבות של אמירה לעכו"ם חמורה יותר מגרמא, דנפיש רבוואתי הסוברים שמוותר לכתחילה אפילו שלא במקום פסידא, וכיון שכן אפשר שכמו כן יש לחלק בנידון שלנו בין מכוין להדיא ובין פסיק רישא. כל זה כתבנו לענין גרם הפעלת מנוע בתחלתו, משא"כ בנד"ד שהמקרר הוא כבר באמצע עבודתו אלא שרק מקדים פעם אחת קצב פעולתו מסתבר שמוותר לעשות כן אף בכח"ג דלא חשיב כלל גרמא.

רב מ"מ קארפ

כו. מיחם השמלי - שיש בתוכו גוף חימום אין להשתמש בו אא"כ רתחו בו המים מע"ש, ובוזה מותר אע"פ שיש בו צינורית שיש בתוכה מים לסמן. כמה מים יש בפנים ,

הערה - אבל ברתחו המים מע"ש סמכינן שהמים שבצינורית לכל הפחות כמאכל בו דרוסאי

דשרי לרוב הראשונים ז"ל, וגם להמחמירין דצריך מבושל כ"צ אינו אף פס"ר דלא ניה"ל, ועוד דלאו פס"ר הוא דשמא המים שבצינורית נתחלפו כבר במים שבפנים והן מבושלים כידוע שבמשך זמן רב המים כולם מתחלפים ומתבשלים, נמצא דלכל היות הוי ספק פס"ר דלא ניה"ל

COFFEE

ערוך השולחן סימן שיח סעיף כז

ושינוי במשנה דכל שבא בחמין וכו' [קמ"ה:] דכל שלא בא בחמין מע"ש מדיחין אותו בחמין בשבת חוץ ממליח הישן וקוליים האיסיפנין שהדהתן זו היא גמר מלאכתן והוי בישול [רש"י ד"ה וקוליים] מפני שאינן צריכין אלא מעט והדהתן הוי גמר מלאכתן והדהחה הוא בכלי שני והיינו שמערין עליו חמין מכלי שני אבל אסור לשרותו אפילו בכלי שני דמיחזי כמבשל [מג"א סקט"ו] ומליח הישן גם לערות עליו אסור ומזה נלמד להערינג"ס שלנו שאסור לערות עליהם חמין מכלי שני אבל מותר לשרותן בצוננים ואולי שרייה מיחזי כמלאכה אבל לרוחצן בצוננין ודאי מותר [ט"ז סק"ה] וכן בפושרין מותר ורק בחמין שהיד סולדת בהן אסור:

סעיף כח

וכיון שנתבאר דכל דבר שהדהתן זו היא גמר מלאכתן הוי בישול וחייב בשבת לפ"ז העשב שקורין טה שמערין עליהם חמין ודבר ידוע שבישול קל ואפילו בכלי שני מתבשלים כמו שענינו רואות המערה עליהן חמין בשבת אפילו ע"י כלי שני חייב הטאת ורבים נכשלים בזה בטענות של הבל יש שאומרים שהט"י כבר נתבשל במקומו ואין בישול אחר בישול וטענות גדול הוא אפילו אם האמת כן הוא דבשם אין הבישול לבשלו אלא לעשותו פירא שיהא ראוי לבישול ואין נאמר על זה שהוא כבר מבושל והרי מוכרין אותו עתה בכסף מלא כדי לבשלו וגם שמעתי ששקר הדבר שאין מבשלין אותו במקומו ויש שעושים ע"י כלי שני והיינו שמערין מים חמין מהכלי ראשון לצנצנת ונותנים עליו הט"י ואח"כ נותנים המים והט"י להטשאני"ק ואח"כ שופכין עליהם החמין מכלי ראשון וממ"נ חייבים הטאת ובפרט שענינו רואות שמתבשלים בכלי שני ובכלי שלישי שבישול קל ויש שנוהגים לערות עליהם רותחים מכלי ראשון מבעוד יום ועומד מעט ואח"כ שופכים המים והט"י נשאר יבש ולמחרת בבוקר שופכים עליו חמין מכלי ראשון שהרי כבר נתבשל מאתמול ואין בישול אחר בישול בדבר יבש אך בזה האופן צריך להשהות החמין על הט"י מבעוד יום מעט זמן כדי שיתבשל ולא לערות החמין על הט"י ותיכף לשפוך החמין לחוץ דברגע אחת לא יתבשל והדרך הישר הוא להכין הסענ"ס מבעוד יום וכן אנו נוהגים וכן הדין בקאו"א ובשאר מיני בישולים כאלו כמו סאקאלאד"א וקאק"א:

שו"ת שבט הלוי ח סימן סג

ב"ה, יום ב' פ' תזריע תשנ"ב לפ"ק.

כבוד ידידי המכובד הרב המפואר ומופלג בתו"י מוהל מומחה כש"ת ר' אליהו ירט לאו"ט.
אחדשה"ט באהבה.

זה כמה שקבלתי מכתבו, והאותיות שאלוני, אודות הכנת מזון לשבת וכו' לצורך החולים שאתם בטובכם עוסקים בה, והשאלה אם אפשר ליתן לחולים האלה קוביות אבקת מרק שנעשו ע"י אידוי, והם ישרו אותם בכלי שני בשבת, וזה יחסוך לכם מירחא מרובה בהכנת מזון לשבת מע"ש.

אכתוב בקיצור כדרכי, הנה דבר מאודה אם דינו כבשול ממש שיהי' בו דין אין בשול אחרי בשול בשבת עפ"י המבואר באו"ח סי' שיי"ח ס"ד עדין אין לנו הכרעה גמורה בזה, איברא הי' מקום לצדד בזה היות גם אם אין דינו כבישול ממש רק הוא בערך של צלי או אפיה הא גם בזה פלוגתא דרבנותא הוא בשו"ע שם ס"ה, והרמ"א הקיל ליי"א אפי' בכלי ראשון, ולצורך מותר לסמוך ע"י, א"כ לצורך חולים הי' מקום להקל, והגם שהדבר נוטה יותר דדבר שנתאדה ע"י פעולת בשול דדינו כמבושל כבר וכיבש אין בשול אחרי בשול.

אלא שאני חוכך קצת מחשש מכה בפטיש גם באוכלין למשמעות דברי הרמ"א סי' שיי"ח סו"ס ד' ובלבוש ושאר פוסקים שם, והגאון מהרש"ם ח"א סי' קס"ד ושם סי' ק"מ, ונהי דמש"כ בס"י ק"מ בענין אבקת ברוזע בשבת מטעם בשול הרבה חולקים עליו, ונשמע דהגאון חזר מזה, איברא עצם שיטתו בענין מכה בפטיש באוכלין יש לה ראיות ובפרט בירושלמי פ"ז דשבת, ואעפ"י שמש"כ רמ"א סי' שיי"ח ס"ד שם מדבר בדבר שאינו מבושל רק חי וגמרו ע"י מים שאסור משום מכ"פ ליש אומרים ואנו מדברים מקוביות אלה שכבר נגמרו פ"א ע"י בשול או אידוי, מכ"מ יש קצת לצדד להורא היות שאין עומדים לאכילה כלל בהיותם יבש ועכשיו נגמרו, וגם הרני חושש אולי יש תערובת ירק וכיו"ב שעדין לא נתבשל כלל, ע"כ אם אפשר עכ"פ עד ברורים נוספים לא ישתמשו בזה ואז נעיין עוד פעם, אי"ה, וגם בקפה נמס אני מחמיר לכתחלה.
הרני דוש"ת בלונ"ה, מצפה לרחמי ה'.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן עד

(מזו) בעשיית קפה נמס) איסטנט קאפע) מבשלים את הקפה ואח"כ מיכשים אותו באויר חם ביותר. האם משום זה יש להחשיבו כמבושל כ"צ = כל צרכו =, או שמא משום שאין טעמו כשנימוח בקרים דומה לטעמו כשנימוח בחמין י"ל שהוא כמש"נ בערה"ש סי' שיי"ח סכ"ח גבי טיי שאף אם מבשלין אותו אין הבישול לבשלו אלא רק לעשותו פירא כדי שיהי' ראוי לבשלו, ומשום כך שייך בו בישול.

תשובה: פשוט שאם האמת שקפה נמס נתבשל במים אחר שקלו גרעיני הקפה הוא דבר מבושל אם בשלו כל צרכו. ומסתבר שהוא אמת מדנמוח הקפה ונמס לגמרי וגם החום של שמונה מאות שבשביל זה ניתבש כל כך שנעשה אבק הוא ג"כ בשול, וממילא אין בשול אחר בשול דהא יבש הוא, ומה שמרגישים טעם אחר בקפה שנמוח במים קרים מקפה שנמוח במים רותחים אינו כלום כדהוכחתי ממלח) לעיל ט"ו, מה שנסתפקת ע"פ מש"כ בעה"ש בסעיף כ"ה דאפלו /דאפילו/ אם האמת דנתבשל המיי הוא רק בשול לעשותו פירא, לא מובן כוונתו דאם אך היה בהמיי מעשה בשול ממש ודאי הוא בשול אף שהיה לעשות פירא, ואולי כוונתו שחזינן מזה שעלי המיי לא סגי להו בבשול ההוא אלא הועיל בשול הראשון שמעתה יוכלו לבשל גם בבשול הזה שכל אחד עושה בביתו, וכתורמוס) שבת ע"ד) שמבשלין אותו ז' פעמים שלא נחשב מבושל כל צרכו עד שיתבשל כל מה שצריך, וזה ליכא בהקפה שנתבשל לגמרי. ומה שהביא השע"ת) שיי"ח ס"ק ב' (ממח"ב בשם זרע אמת שאסור לערות מכלי ראשון על צוקער /סוכר/ אף שמבשלין אותו אינו מטעם דאין הדרך לאכול בעיניה שמה בכך וגם ודאי הדרך גם לאכול בעיניה לתינוקות וגם לגדולים, רק שהוא מחמת שאין רוצים לאכול דבר מתוק הרבה דגם דבש אין אוכלין הרבה כדאיתא בקראי וכ"ש צוקער שעוד יותר מתוק, וא"כ בהכרח הוא מטעם אחר אולי נסתפק דשמא אינו מבושל או מחמת שלא ידוע לאינשי, וקפה נמס ידוע להאינשי שהוא מבושל, וגם כמדומני שנהגין להיתר בצוקער כהפמ"א שמביא שע"ת שם. וכן משמע ממ"ב ס"ק ע"א.